

Waalre De Kempen 22-V. 45

Waarde Stijn Streunels,

Derer dagen heb ik mij weer met uw werk bezig gehouden en o.a. Stille Avonden geheel herlezen. Wat een verademing van den oorlog beteekent dat, en een veel diepere, werkelijker en sterkere dan Pallieter, het natuurbuch na den vorigen oorlog. Ik nam mij voor, een lang gevormd plan, u n.l. na den oorlog te schrijven nu uit te voeren. Tijdens de Duitse bezetting, met de censuur van toen, wilde ik dat niet doen; dit zal u uit het wedervaren, wat ik u te vertellen heb en uit de vraag, die ik heb te doen, wel duidelijk worden.

Ik ben zeer nieuwsgierig, hoe het u wel gaat en hoe de bezetting en oorlog bent doorgelopen, waaromtrekt ik in den loop der afgelopen jaren van derden af en toe een half bericht ontving.

Ik laat u nu iets van de mijnen en mij weten. We zijn met ons allen hier levend er van afgekomen. We waren in Deurne, toen dat in het gerechtgebied lag, om het dorp zelf is een dag gestreden.

De bezetting is een vreeslijke gemiddeld geweest. De Duitsers hebben het land financieel leeggepompt. Ze hebben het van alles leeg gestolen, beroofd, stelselmatig en tot het laatste toe. Ze hebben geplunderd, gekneveld, gebrandhat. Ze hebben onze mannen en jongens met al hun politie opgejaagd en met eenige honderdduizenden in volgepropte beestenwagens en later in volgestampte schuiten weggevoerd. Duizenden zijn voor de vuurpelotons gevallen - dat was op 't laatste aan de orde van den dag. Er waren groote concentratiekampen met mishandelingen, vernederingen en doodmartelingen.

2
Ze hebben onze havens vernoot, een stad als den Haag
niet om te zeggen vernoot. Ze hebben van het beste
land onder water gezet. Ze zetten onze meeuwen in drie, vier
uur uit hun huizen en betrokken ze zelf. Honderden worden
uit hun huizen verdreven om plaats te maken voor Duitse
gerinnen uit gebombardeerde streken. Men moest huisraad,
bedden, dekens, kleeven afstaan voor Duitse getroffen
gebieden. Machines zijn weggesleept uit fabrieken. Ze hebben
honger laten lijden, maar waren zelf vet. Ze hebben alles
gedaan om ons volk zijn bestaan te ontnemen. Weet ge
iets van onze schrijvers? Menno ten Braake heeft in Mei '40
zelfmoord gepleegd, Du Perron kreeg een hartverlamming.
Marsman kwam op aee om, van Duinkerken en Vestdijk
hebben in een zijdelingskamp gezeten, Huizinga ook, hij is
intussen overleden, dr. Jan Romeyn en Jan Tielrooy hebben
in een concentratiekamp gezeten, de laatste kwam daar
als een slaaf uit, Herman de Man was weg, maar zijn
vrouw en kinderen zijn veel vervolgd, A.M. de Jong werd door
N.S.B.'ers, die hem een avond uit zijn huis hadden gelokt,
doodgeschoten, Arrondeus en Jan Campert zijn door een
Duitsch kuurpeloton doodgeschoten, Geun de Vries is ge-
vangen gezet en we weten nu niets van hem.

Van mijn persoonlijke ervaringen ook eenige byzonden.
heden. In de Meidagen van '40 is bij het bombardement
van Rotterdam mijn uitgevershuis vernoot en mijn
uitgever en vriend D. Rijlstra gedood. Later is de
uitgeverij in Alphen opnieuw begonnen. In Juni '40
kwam bij mij Alfred Töpfer uit Hamburg, die reeds
ook u te kennen. Hij had opdracht, voor het jaar
mij den Hamburger Rembrandtprijs aan te bieden. Ik
heb dien naar eer en geweten geweigerd, omdat ik
geen onderrichting kon aanvaarden uit een land,
dat het onze had overvallen. Men is toen met dien
prijs naar Vlaanderen gegaan en heeft hem toege-
kend aan Raf Verhulst, wien hij uitgereikt is in
een plechtigheid met veel narigheid, natuurlijk was

Maar ook Cyriel Verbeke bij. Voor het daarop
 volgend jaar is diezelfde prijs toegekend aan Felix
 Simmermans, die hem aannam. Toen konden we
 hier in de kranten het woord van Simmermans lezen:
 „Dank zij de vingerwijzing van Duitsland weet de
 wereld weer, dat er een Vlaanderen is.“ (De Duitse
 vingerwijzing leerde ons hier heel andere dingen.) In
 het begin van '42 begon hier de cultuurkamer-ellende.
 Ik ben er geen lid van geworden, ook niet toen ik er
 een in het Duitse gesteld bevel toe ontving. Vanaf
 dat ogenblik mochten mijn boeken niet meer
 worden gedrukt of herdrukt, met het gevolg, dat er
 van al mijn uitgaven niet één exemplaar meer is.
 (Gij hebt daar geen last van gehad, ik zag de lijst.)
 In 't voorjaar van '43 kreeg ik bevel, om
 aan de Duitse verdedigingswerken in Zeeland te
 gaan spitten. Toen ik ook aan dit bevel geen gevolg
 gaf is mijn heel huis weggehaald. De Nazipolitie
 kwam te voren telkens huisroeping naar mij doen,
 daarom was ik naar elders vertrokken. Mijn vrouw
 had nog wat in veiligheid kunnen brengen, o.a.
 duizend boeken. Maar het overige werd weggehaald.
 Huusraad, bedden, keukengerief, vloerkleden, gordijnen,
 boekenkasten, vaste spiegels uit de muren gebroken,
 lichtleidingen, planken uit zolderkasten, kelderrekken,
 lampen, alles en alles, tot de buitenlantaarn, de
 voordeurbel en de slaggestok toe! Na de berijding
 zijn we naar ons huis teruggekeerd. We hebben het
 verdwenene nageproefd, en nog wat terug kunnen
 vinden. Maar we hebben een harden zomerswante
 gehad, slapend eerst op de vloer, later in geleende
 bedden. Zoo zijn wij in verschillende opzichten

er mag al berovd van afgekomen, maar duizenden en
duizenden zijn er veel erger aan toe. Mij zijn alle
levend en gezond, en het land is podlof weer vrij en
verlost van dat onbeschrijflijk beestachtig gespuis
der Duitschers.

En nu zij. Mag ik nu mijn vraag stellen. Ik heb in
het Duitse maandblad Der Norden telkens van u gelezen
o.a. in verband met de verfilming van de Vlankaard,
waarover veel drukte werd gemaakt als over Duitsh-
Elaïnishe culturele samenwerking. Ik las ook, dat
zij met Simmermans en Claes op de bijeenkomst van
een Europäischen Schriftsteller verband ^{in Weimar} waant, waan
Joseph Joebbels u drieën met name noemde in zijn
welkomstwoord. Ik hoorde ook van een eredoctoraat
eener Duitse universiteit, dat zij rondt hebben aan-
genomen en las van een gelukwensch, dien Joebbels
u zond. Deze tegemoetkomingen worden hier niet enkel
beschouwd als tegemoetkomingen aan Duitsland (in
den zin van pro en anti van 1914-18) zij worden be-
schouwd als tegemoetkomingen en adhaerie aan
het Duitse nationaal-socialisme, wat se, zijn se
waan, ook zijn. De Duitschers lieten geen vredeing
tussen hen en de Nazis toe: zij waren de Nazis, in
sney en belu, en de Nazis maakten propaganda met
u en Simmermans. (Simmermans is voor mij exi-
sent) Ik weet echter, hoe infaam leigenachtig de
Duitschers in hun propaganda waren, en daarom
vraag ik u, of dit alles wel waar is en hoe zij 't op-
heldert. Ik heb in deze dingen ook stelling genomen,
als de stelling tussen goed en kwaad, dat ik in geen
litteraire en vriendschapsbetrekking een bitterde ontgoo-
cheling zou kennen: ze weet niet hoe ik Stille Avonden,
dat jubelboek van Ingoyghem, heb berlezen. Tot ik van u
mag hooren! Met alle groeten en wenschen
uw Antoon Quollen